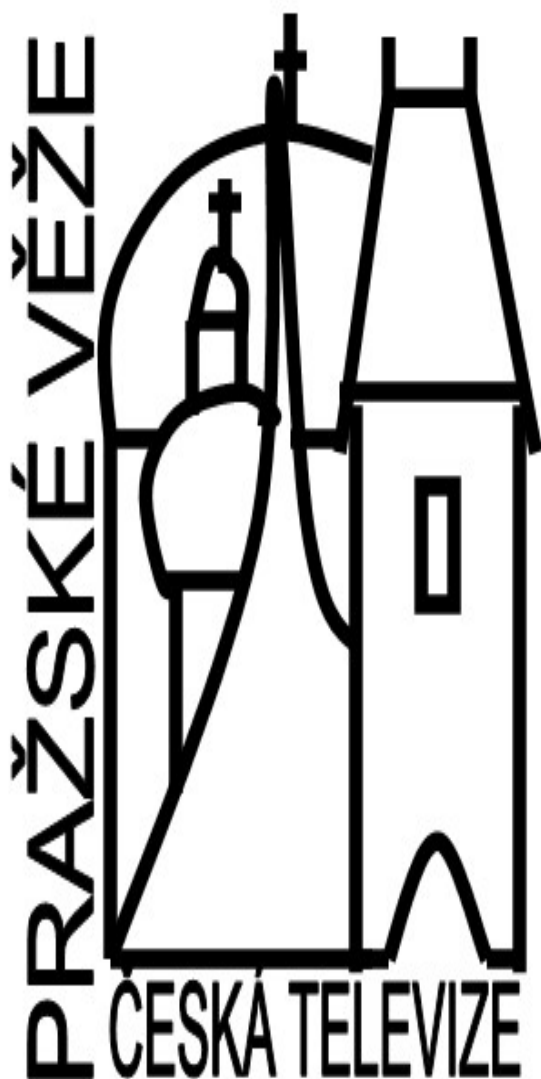

ČESKÁ TELEVIZE

Centrum publicistiky, dokumentaristiky a vzdělávání

Bedřich Ludvík

PRAHA, MĚSTO VĚŽÍ

16 dílný dokumentární cyklus

DÍL 3. VĚŽE OPEVNĚNÍ.

Dramaturg: Milan Vacek

© říjen 2001 až únor 2007

OBRAZ 1
DVĚ PLOŠINY – KOSTEL SV. PROKOPA - ŽIŽKOV

Detail nohou Průvodce. Jdou po dlažbě. **Komentář:**
Pak nastoupí do vysokozdvížné plošiny. Začíná seriál, který vás uchopí do
Ta začne stoupat... náruče, pozvedne k nebesům a už
nikdy vás nenechá klesnout.

Průvodce na stoupající plošině na
kameru:

Průvodce:
Pozvedneme vás k vrcholům sta
pražských věží. Vystoupáme za vás
tisíce schodů, prolezeme spousty půd,
otevřeme stovky vikýřů. Na konci toho
všeho vám nabídneme pohledy na
Prahu, matku měst, v dědictví nám
danou, šírou tu Prahu, Prahu jedinou.

OBRAZ 2

OBRAZOVÁ MONTÁŽ + ÚVODNÍ TITULKY

Naprolínané oblety nejružnějších
pražských věží.

Úvodní titulky:

Česká televize
Centrum dokumentaristiky,
publicistiky a vzdělávání
uvádí
dokumentární cyklus
PRAHA, MĚSTO VĚŽÍ
Průvodce
VIKTOR PREISS
Námět, scénář, hudba, režie:
BEDŘICH LUDVÍK

(ústřední píseň)

*Nad městem jsou věže
Tyčí se nad námi
My žijem při zemi
Věže jsou s hvězdami*

*Ještě že věže jsou
Že nad námi stojí
Pozvednou k nebesům
Ty z nás kdo se bojí*

*A pak u nohou ti leží
Praha, město věží
Ať prší či sněží
Stoupejme do věží*

*Do věží ke zvonům
K jejich mocným tónům
Do věží vzhůru k lidem
Jímž je věž osudem*

OBRAZ 3

RAMPA PRAŽSKÉHO HRADU

Kamera odjíždí od pohledu na Prahu.
Průvodce se dostává do obrazu a mluví
na kameru:

Průvodce:

Dívám se na město, jehož sláva se prý
hvězd bude dotýkat. A možná se už
dotýká, protože nevidím jeho hranice.
Ale nebylo tomu tak vždycky. Ještě
před 150 lety, v půli 19. století, byste
odtud město přehlédli docela snadno.

Letecké záběry Prahy

Komentář:

Praha byla od samého začátku vzorné
středověké město, které se choulilo
pod Hradem a bylo obeháno
hradbami. Když Václav I. rozhodl o
založení Starého města začala roku
1253 výstavba jeho hradeb a trvala 23
let. Roku 1348 založil císař Karel IV.
Nové město pražské a stavěly se nové
hradby. Tentokrát prý pouhé 2 roky.
Byly postavy po roce 1350. Okolo
roku 1650 započala stavba „Nových
hradeb“ a trvala až do roku 1727. Tři
čtvrtě století. Roku 1866 vyhlásil císař
František Josef I. Prahu za „otevřené
město“ a 20. července 1874, ve čtyři
hodiny ráno, začalo v prostoru
dnešního Muzea hl. m. Prahy bourání
hradeb.

Průvodce do kamery:

Průvodce:

Skončilo roku 1898, tedy za dalších 25
let.
Proč vám vyprávím ten marný příběh?
Protože každé opevnění má přece věže.
A ty nás zajímají!

OBRAZ 4
MALÁ STRANA – MALOSTRANSKÁ MOSTECKÁ BRÁNA

Odjezd od Mosteckých věží na
Průvodce stojícího pod nimi.

Průvodce stoupá do věže:

Průvodce vyjde na věž

Pohledy na vyšší z věží:

Průvodce:

Na věže opevnění Pražského hradu jsem už vystoupal. Teď stojím před dvojicí Malostranských mosteckých věží, které spolu s bránou postavenou okolo roku 1400 tvořili hlavní opevnění Malé Strany. Pojďte, vystoupáme spolu na vyšší z nich a cestou si povíme víc.

Komentář:

Opevnění Malé Strany, které se tehdy říkalo Nové či Menší Město pražské, chránilo vlastně jen tržiště a několik ulic. Hradby vedly od Pražského hradu Nerudovou ulicí, přes Jánský vršek, mezi Tržištěm a Malostranským náměstím, Mosteckou ulicí až k Vltavě a odtud zpět Valdštejnskou ulicí na Hrad.

Průvodce:

Když roku 1333 přijel mladý králevic Karel IV. neměl v Praze ani kde přespát. Hraz byl zpustlý. Musel se ubytovat u své matky. S jistotou mohl vystoupit jen na menší z těchto dvou věží, protože ta byla postavena současně s předchůdcem Karlova most, Juditiným mostem, někdy okolo roku 1170. Mohl se zadívat na 514 metrů dlouhý Juditin most, ale na protější straně neviděl žádnou Staroměstskou mosteckou věž, protože její stavba byla zahájena až po roce 1357 a dokončena až po jeho smrti, roku 1400.

Komentář:

Doba vzniku vyšší věže není přesně známa. Zato je známa její výška: od země po hřeben dlátkového krovu má ⁶

43 metrů.

PRAHA, MĚSTO VĚŽÍ
DÍL 2. - Z čeho jsou věže?
Věže jsou nejstarším zbytkem zaniklého Malostranského opevnění.

OBRAZ 5
HLADOVÁ ZEĎ – JAKUBSKÁ BAŠTA

Průvodce přichází k Jakubské baště a mluví do kamery:

Průvodce:

Zatímco na Malostranských mosteckých věžích jste mohli o jejich hradeb funkci pochybovat, protože žádné hradby tam široko daleko nejsou, tady, u svatojakubské bašty, o existenci hradeb není pochyb.

Letecký pohled na Petřín a Hladovou zeď.

Komentář:

Hladová zeď, v níž bašta svatého Jakuba stojí, se táhne svahem Petřína od Újezdu až na Pohořelec. Vznikla z vůle císaře Karla IV. v letech 1360 až 1362 a stojí dodnes. Je postavena z opukového zdiva a je vysoká přes 10 metrů.

Průvodce na baště:

Průvodce:

Obranné bašty jsou vlastně vůbec nejstarší věže. Dokládají nám tvrdě a jednoznačně, že nejstarší význam věže byl vojenský. Sloužila jako pozorovatelná, sklad, úkryt i vězení.

Montáž dobových rytin pražského opevnění

Komentář:

Na baštách konali službu pražští měšťané, ale protože se k tomu stavěli liknavě, rozhodl Karel IV., aby se do bašt nastěhovali výrobci kuší. Ti zde bydleli až do roku 1623, kdy byl jejich cech zrušen.

Průvodce přichází k brance:

Průvodce:

Hladová zeď od sebe oddělovala Petřínské sady a Kinského zahradu. 13. července 1922 došlo u svatojakubské bašty k průlomové události – byla zde probourána branka. Za její probourání muselo město zaplatit státu 494 korun.

Montáž pohledů z věže na město:

Komentář:

Jakubská bašta i bašta nad ní sloužily ⁹

ve své době jako rozhledny. Tehdy to s výhledem z této z nejnižších pražských věží, horší. Ale i tak můžete zahlédnout na protějším břehu, uvnitř

OBRAZ 6

LET NAD PRAHOU

Letecké záběry Starého města.

Komentář:

Dějiny pražského opevnění a pevnostních věží jsou dějinami marnosti. Opevnění Starého města budovali pražané třičtvrtě století. S příchodem Karla IV. a založením Nového města pražského však toto opevnění ztratilo smysl. Tři a půl kilometrové hradby byly zrušeny, vodní příkop zasypán. Z šestnácti hranolových 15 metrů vysokých věží se zachovaly dvě.

OBRAZ 7

BARTOLOMĚJSKÁ č. 4

Průvodce stojí pod věží:

Průvodce:

Tak toto je věž, která byla součástí opevnění Starého města, stavěného v letech 1249 až 1253 z obav z mongolského vpádu do Čech. No věřili byste tomu?

Pohledy na věž:

Mongolové do Prahy sice nedorazili, ale věž zůstala. O svou funkci přišla o sto let později, když císař Karel IV. nařídil založit Nové Město Pražské.

Komentář:

Dnes je věž vysoká 15 metrů a má půdorys zahradního domku – 4 krát 4 metry. Žádný výhled z ní ale nebude, protože stojí ztracena uvnitř vnitrobloku.

Průvodce před dveřmi do věže na kameru:

Průvodce:

Ale stejně by mě zajímalo jak to tam uvnitř nahoře vypadá? Jestlipak nás pustí někdo dovnitř?

Průvodce otevírá dveře a stoupá po schodišti. Dál podle situace...

OBRAZ 8

BARTOLOMĚJSKÁ č. 12

Kamera obhlíží věž:

Komentář:

Tato věž stojí v sousedním vnitrobloku. Na rozdíl od předchozí věže, která byla známá od svého vzniku, o této věži se celá staletí nevědělo. Byla „objevena“ až ve 30. letech 20. století při bourání zadních traktů budov.

Je 13 metrů vysoká a je na ní dobře patrný portál, kterým se vstupovalo na hradby. Jsou to dvě ze tří věží z původních šestnácti věží, které se vypínaly v opevnění Starého města.

OBRAZ 9

KOSTEL SV. MARTINA VE ZDI

Průvodce před kostelem mluví na kameru:

Průvodce:

Proč jsem před kostelem, když se zabýváme hradebními věžemi? Protože kostel sv. Martina ve zdi má totiž přímo ve svém pojmenování doklad o blízkosti hradební zdi.

První písemné zmínky o něm jsou z roku 1187. Tehdy to byl ovšem „jen“ svatý Martin. O 100 let později se stal součástí opevnění Starého Města a k jeho názvu přibyl přídomek, který mu zůstal až dodnes - „ve zdi“, myšleno v hradební zdi.

Kamera stoupá podél věže na plošině:

Komentář:

Původní románská věž se nedochovala. Dnešní, gotická, musela být po požáru v roce 1678 snesena a nahrazena barokní přestavbou. Po roce 1905 jí dal architekt Kamil Hilbert tuto podobu.

Průvodce zhlíží z plošiny na věž pod sebou

Průvodce:

Ani vysokozdvížná plošina mi nepomohla k nějakému výhledu na město. Věž s výhledem na město musí mít alespoň 50 metry a toto má sotva 30...

OBRAZ 10
VYHLÍDKOVÁ PLOŠINA NA STŘEŠE DIVADLA U HYBERNŮ

Průvodce na kameru:

Dlouhý nájezd na ulici Na příkopech.

Kamera přes Průvodce najíždí na Prašnou bránu

Montáž pohledů na věž od celků po detaily.

Průvodce vystoupá na ochoz Prašné brány.

Průvodce:

Cesta po stopách staroměstského opevnění mě přivádí na jednu z nejnovějších „věží“ Prahy. Ona to vlastně žádná věž není. Jsem na nejnovější vyhlídkové plošině, která v Praze existuje. Navrhl ji autor přestavby paláce U Hybernů arch. Michael Klang a byla poprvé otevřena při premiéře muzikálu Golem v roce 2007.

Komentář:

Odtud je dokonalý výhled na linii bývalých hradeb. Jméno ulice Na příkopech nám, podobně jako název kostela svatého Michala ve zdi, ještě po staletích prozrazuje, že ulice byla založena na zasypaném hradebním příkopu.

Průvodce:

A z této plošiny se také otevírá nádherný pohled na poslední a nejkrásnější památku na hradby Starého Města – na Prašnou bránu.

Komentář:

Prašná brána ale nepatřila do 13 bran původního hradebního opevnění Starého města. Tou byla brána sv. Ambrože, které pro její zchátralost říkali později Odraná. Roku 1475 ji o kousek dál vystřídala věž zvaná Nová. Pražští měšťané ji nechali postavit na počest Vladislava Jagellonského v těsném sousedství Královského dvora. Neplnila účely obranné, ale spíš ozdobné. Jejím stavitelem byl Matěj Rejsek z Prostějova.

Průvodce:

PRAHA, MĚSTSKÁ VĚŽ
DÍL 2. - Z čeho jsou věže?
Vladislav přesídlil roku 1484 na Pražský hrad a od brány zpustla. Po roce 1715 do ní umístili sklad střelného prachu a podle toho i lidé začali říkat

OBRAZ 11

LET NAD PRAHOU

Let nad zaniklým opevněním Nového města:

Komentář:

Z opevnění Nového města pražského se nezachovala do dnešních časů žádná ze čtyř bran: Špitálská, Horská, Koňská ani Svatojánská. Vznikla „hladová zed“ a v ní bašta svatého Jakuba, kde jsme už byli.

OBRAZ 12
MALÁ STRANA JAKUBSKÁ BAŠTA

Průvodce na baště do kamery:

Průvodce:

Pro vaši představu: Praha měla v době příjezdu Karla IV. přibližně 40 000 obyvatel a byla po Benátkách, Paříži a Římu, čtvrté největší město Evropy. Podle záznamů v ní bylo trvale ustájeno přes 800 koní.

OBRAZ 13
KARLOV

Průvodce stojí na hradbách pod Karlovem. Kostel Panny Marie a sv. Karla Velikého za zády.

Montáž záběrů hradeb:

Průvodce na kameru:

Průvodce seskočí z hradeb a zamíří ke kostelu.

Průvodce stoupá kostelem a půdou vzhůru na střední kopuli kostela.

Průvodce:

Jsem na nejvyšším místě Nového města. Tady v září roku 1350 položil císař Karel IV. základní kámen kostela Panny Marie a svatého Karla Velikého. Hradby, které vidíte pode mnou vytýčil taky Karel IV. i když jejich současná podoba pochází z doby barokní přestavby v letech 1653 až 1721.

Komentář:

Obepínaly celou Prahu a měřili 14 kilometrů. Dnes je z nich zachováno opevnění Vyšehradu, část na Pohořelci a pak tato zeď pod Karlovem. Když byly dokončeny, odborníci konstatovali, že vzhledem k vývoji zbraní jsou už zastaralé. A tak se pro Pražany staly alespoň oblíbenou promenádou.

Průvodce:

Ani tady se nezachovala žádná z hradebních věží. Chceme-li mermomocí do nějaké vystoupat abychom se mohli rozloučit pohledy na Prahu, nezbývá než vylézt na kopuli Karlova.

Komentář:

Karel Veliký byl velkým vzorem našeho Karla IV. To on vytvořil z francké říše nejstabilnější státní útvar západní a střední Evropy a v roce 800 obnovil římské císařství. Nad jeho hrobem v Cáchách vybudovali slavnou kapli, která až do roku 1531 sloužila pro korunovaci německých králů. A právě podle jejího vzoru dal Karel IV. postavit tento kostel, který roku 1377, za jeho přítomnosti pražský arcibiskup²¹ Jan Očko z Vlašimi vysvětil.

Kamera na plošině – otevře se PRAHA – MĚSTO VĚŽÍ
střední věže a vykukne Průvodce
Bedřich Lukšík
Díl 2. - Z čeho jsou věže?

Průvodce:

Tak to je pohled, který stojí za to!
Pojďte se za mnou!

OBRAZ 14 **KRAMÁŘOVA VILA**

Montáž leteckých pohledů na Karlov.

Průvodce:

Stojím na místě posledního bastionu pražského barokního opevnění. Není to sice žádná věž, ale pohled je odtud k pohledání. Tady, na bastionu číslo 19 stávalo od roku 1891 do roku 1926 dělo, které na pokyn z Hvězdárenské věže Klemetina ohlašovalo jedním výstřelem poledne. V roce 1926 nechal na tomto místě první ministerský předseda nového Československého státu postavit vilu o níž se dá bez nádsázky říct, že „u nohou jí leží, Praha, město věží...“

OBRAZ 16
ZÁVĚREČNÁ OBRAZOVÁ MONTÁŽ

Montáž pohledů na věže, které jsme v tomto dílu navštívili (instrumentální podoba ústřední písně)

Komentář:

Naše pátrání po zaniklých věžích pražských opevnění nám potvrdilo základní zkušenost, která musí být obsažena v každé věži - správná věž aby přežila, musí být napjatá jako struna mezi zemí a nebem. A to hradební věže nikdy nebyly. Měly jen jednorozměrné, obranné poslání a proto vzaly za své. Správná věž má-li přežít, musí zkrátka ambiciózní. Musí být projektována s tím, že bude zdaleka a dodaleka vidět a že svým vzepětím proti nebi pomůže „těm kdo se bojí.“ Nemá-li věž tyto vlastnosti, bude časem zbourána. To je tajemství stojících věží, to je tajemství, které by měl znát každý architekt, který bude mít za úkol postavit v Praze novou věž.

Do montáže pohledů na pražské věže se vylnou závěrečné titulky:

Viděli jste seriál
PRAHA, MĚSTO VĚŽÍ

provázel Viktor Preiss

(ústřední píseň)

námět a scénář:

Bedřich Ludvík

dramaturg:

Milan Vacek

odborný poradce:

arch. Milada Vršecká

autor

děkuje:.....

.....

zvuk:

XY

ústřední píseň složil a zpívá:

Bedřich Ludvík

aranžmá písně:

Jan Jirásek

střih:

Věra Flaková

kamera:

Pravoslav Flak

Nad městem jsou věže

Tyčí se nad námi

My žijem při zemi

Věže jsou s hvězdami

Ještě že věže jsou

Že nad námi stojí

Pozvednou k nebesům

Ty z nás kdo se bojí

A pak u nohou ti leží

Praha, město věží

Ať prší či sněží

Stoupejme do věží

25

Bedřich Ludvík
PRAHA, MĚSTO VĚŽÍ ke zvonům
DÍL 2. - Z čeho jsou věže?
K jejích mocným tónům
Do věží vzhůru k lidem
Jímž je věž osudem

